

תחייתו של אש"ף – מלכודת דבש לישראל?

המועצה המחוקקת הפלסטינית היוצאת אישרה בישיבתה האחרונה שורה של צווים נשיאותיים. בין השאר, אישרה המועצה סעיף שהושמט בזמנו מחוק היסוד של הרש"פ ולפיו כל חברי "המועצה המחוקקת" של הרש"פ יהיו חברים ב"מועצה הלאומית" של אש"ף (להלן המל"פ) (אל-חיאט, 14/2/06).

מכון ראות טוען שמהלך זה עשוי לשרת את האינטרסים הן של החמאס והן של הפת"ח להחיות את אש"ף – לפיכך, על ישראל לגבש עמדה ביחס לחלוקת הסמכויות בין הרש"פ לבין אש"ף.

מה הסוגיה?

- מעמדו של אש"ף כנציג הלגיטימי הבלעדי של העם הפלסטיני הוכר ע"י מדינות ערב (10/74), האו"ם (11/74) ישראל וארה"ב (9/93). בהתאם לכך, ועפ"י הסכם הביניים, אש"ף ייצג את הרש"פ במו"מ עם ישראל.
- ואולם בשנים האחרונות, עבר מרכז הכובד המדיני והפוליטי מאש"ף לרש"פ, שהפכה להיות השותפה בפועל לתהליך המדיני (ר' הסתייגויות ישראל למפת הדרכים).
- בין אש"ף לרש"פ התגלע מאבק פומבי על סמכויות הייצוג הדיפלומטיות. למרות שאבו מאזן עומד בראש שני הארגונים, הוא הפך למייצג המובהק של הרש"פ במאבק זה.
- ואולם, לאחר הבחירות, החמאס שולט ברש"פ בעוד שהפת"ח שולט רק באש"ף. לפיכך, נראה שכעת חותר אבו מאזן להחיות את אש"ף על בסיס מעמדו כנציג הלגיטימי הבלעדי.

למה זה חשוב? למה עכשיו?

- היעד האסטרטגי של החמאס הוא השתלטות על אש"ף והובלת התנועה הלאומית הפלסטינית כולה על יסוד אידיאולוגיה אסלאמית-לאומית.
- אולם, נראה כי ניצחון החמאס בבחירות היה בבחינת "תקלה אסטרטגית" עבורו, מאחר שהגיע "מוקדם מדי". בפעם הראשונה, החמאס חשוף ללחץ ישיר, אשר עשוי לעמת אותו עם המתח שבין מחויבותו לאוכלוסיה לבין הטרור והאמנה.
- שליטת הפת"ח ברש"פ שירתה את האסטרטגיה של החמאס, אשר התבססה על השפעה על התהליך המדיני מבלי לשאת באחריות לתוצאותיו. אחריות זו הוטלה על כתפי הפת"ח. לכן, בעקבות ניצחונו עומד החמאס בפני התלבטות:
 - לנצל את ההצלחה ולנסות ולהדיח את הפת"ח גם מהשליטה באש"ף ולהשתלט על התנועה הלאומית הפלסטינית לאלתר; או
 - להשאיר את אש"ף בשליטה של הפת"ח, לעת עתה, שכן כך לא יצטרך החמאס לשאת בנטל המגעים עם ישראל ויוכל לשמור על עקרונותיו שבבסיסם אי-הכרה בישראל.
- בימים האחרונים מסתמנת נכונות של החמאס להכיר בכך שהתהליך המדיני מנוהל מאש"ף. זאת על מנת להקשות על הקהילה הבין-לאומית להפעיל לחץ אפקטיבי על הרש"פ בראשותו. לפיכך, אישור החוק יביא:
 - ללגיטימציה גוברת של אש"ף – חברותם של צירי החמאס במל"פ, מעניקה לכאורה לגיטימציה מחודשת לאש"ף כגוף שמייצג את כל הזרמים הפלסטיניים;
 - להמשך הדומיננטיות של הפת"ח באש"ף – לחמאס אין דריסת רגל אמיתית באש"ף: במועצה המחוקקת, 74 צירי החמאס מהווים כמעט 60% מתוך 132 צירים - במל"פ, הם יהוו פחות מ-10% מתוך יותר מ-800 צירים; יתר על כן, ההחלטות באש"ף מתקבלות בוועד הפועל (הזרוע המבצעת של אש"ף) שבו לחמאס אין ייצוג.

מוגש מטעם:

- לפיכך, באישור החוק עשויה להיות שותפות אינטרסים בין החמאס לפת"ח: מצד אחד, החמאס ימשיך ללכת עם (השפעה על התהליך המדיני) ולהרגיש בלי (האחריות הנגזרת ממנה); מצד שני, הפת"ח ימשיך לקיים מראית עין של השפעה על התהליך המדיני.

כיווני חשיבה ופעולה

שתי הברירות של ישראל ביחס לכתובת הפלסטינית הם התנהלות מול **אש"ף** או מול **הרש"פ**:

- **למה אש"ף?** – תמיכה ישראלית במהלך שמוביל אבו-מאזן קורצת לכאורה, שכן "החייאת אש"ף" משמעה:
 - שימור המבנה הרשמי של התהליך המדיני מול הפלסטינים כפי שעוצב עד כה על יסוד היותו של אש"ף הנציג הלגיטימי של הפלסטינים;
 - שימור הרלוונטיות של ההסכמים הקיימים;
 - הימנעות מצד ישראל והקהילה הבינ"ל ממתן לגיטימציה לשליטת החמאס ברש"פ.
- **למה רש"פ?** – התנהלות עם אש"ף של אבו מאזן ולא עם הרש"פ של החמאס עלולה להיות **מלכודת דבש**:
 - אש"ף הוא לא "כתובת" אמיתית – הרש"פ היא השולטת בפועל בשטחי הגדה והרצועה. לפיכך, כל הסכם הנוגע לשטחים אלה לא ייושם ללא תיאום עם עימה.
 - התנהלות מול אש"ף תאפשר לחמאס לעמעם את המתח שבין עקרונותיו האידיאולוגיים והמציאות המדינית המחייבות הכרה מעשית בהסכמים שנחתמו עם ישראל, ולפיכך, **תקשה על הפעלת לחץ אפקטיבי על החמאס**.
 - התנהלות מול הרש"פ תשבור את העמימות ביחס לזהות הכתובת הפלסטינית של ישראל ביחס לתושבי הגדה והרצועה.
 - התנהלות מול הרש"פ תיצור עקביות בין תוצאות הבחירות, כוחותיו וסמכויותיו של החמאס ואחריותו כלפי תושבי הגדה והרצועה. בכך שוברת ישראל את התבנית האסטרטגית על-פיה התנהל החמאס עד כה: "ללכת עם (סמכות) ולהרגיש בלי (אחריות)".

למקורות נוספים ראו אתר מכון ראות www.reut-institute.org:

- בנוגע לאסטרטגיית החמאס, ראו: "**הממשלה הפלסטינית הבאה – כתובת או עלה תאנה?**" (9/2/06); "**אבו מאזן – נכס או נטל?**" (31/1/06); "**את מי ישרת תקדים חזבאללה?**" (29/1/06); "**תנועת החמאס והתהליך המדיני**" (24/1/06); "**החמאס ואש"ף: השתלטות עוינת על שלד בורסאי**" (1/12/05); "**עד מתי ילך החמאס עם וירגיש בלי**" (24/5/05);
- על מבנה הנהגת התנועה הלאומית הפלסטינית, ראו: "**מיהו השותף: אש"ף או הרש"פ?**" (9/3/05); "**דרכי פעולה להחלפת השותף מאש"ף לרש"פ**" (8/3/05); "**לקראת חוסר תפקוד מוסדי**" (12/12/05).
- כמו כן, ראו מאמרי דעה: ערן שישון, "**בדרך לייצוג כלל פלסטיני**", הארץ, (26/6/05); גידי גרינשטיין, "**חיבוק דב לחמאס**", Ynet, (8/6/05); ערן שישון, "**מכס נגד החמאס**"; מעריב (29/1/06); מוטי קריסטל, "**מדברים חמאס: כללים למו"מ שבפתח**"; יריב מן, "**כמו שרי חזבאללה בלבנון**", הארץ, 22/1/06.

109.

מוגש מטעם:

מכון ראות מחוון למדיניות
The Re'ut Institute from Vision to Policy